

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳԵՐԱԴԱՐԱՆԻ ՏՆՏԵՍԱԳԵՏ

Դարուս մեծանուն տնտեսագիտաց մէկն արդ իսկ մեռաւ 'ի փիլագեւոյիս իր հայրենիքը, 86 տարեկան հասակին մէջ, Հենրիկոս Գէրէյ 1793ին ամերիկեան Աթէնքին մէջ ծնած, ինչուան 1821 գրավաճառութիւն ըրաւ, ու նոյն տարին թողուց այս արուեստը՝ քաղաքական տնտեսագիտութեան ըզբաղելու։ Այս զբաղանաց արդիւնքն եղաւ 1835ին երկասիրութեան մը հրատարակութիւնն, որ իրեն արժանաւոր համբաւ բերաւ, և որուն խորագիրն է. Ճաշակ 'ի վերայ չափոյ առնկաց։ Ընդ մէջ 1837ին և 1840ին հրատարակուցան իր հոսկաւոր Սկզբունք քաղաքական տնտեսագիտութեան գրութեան, որով մեծ հոգիւ ունեցաւ տնտեսագիտական ուսմանց ասպարիզին մէջ, իբրեւ նորոգիչ մը անոր, և հակառակորդ Հոփքարտի և Մայթիւսի։

Գէրէյ ստուգիւ նորոգիչ եղաւ, և կրնայ այս գիտութեան Գալիլէոս մը սեպուիլ, իրեն երկրիս բերոց վրայ ըրած տեսութեան նորաձեւութեամբը։ Թալոգեցաւ ցուցընելու յայտնապէս թէ երկիրն, ինչուան այն ատեն երկրագետներէն միակ աղբիւր արժէից համարուած, ուրիշ բան չէ՝ բայց եթէ արգասաւորութեան գործի մը, կամ կալուածական եկամտից գործակատար մը, ուր ընդ հակադակն Հոփքարտ այս բերոց ծագումը երկրին ներքին և անեղծ գրութեանցը կու տար։

Ամերիկեան տնտեսագիտաց այս պարագլուխը քիչ ժամանակէն դարձաւ 'ի պաշտպանողականութիւն (protectionisme). թերեւս այսպիսի գրութիւն մը

'ի գործնականին աւելի յարմար սեպելով Ամերիկոյ Միացեալ Նահանգաց պէս հարուստ երկրի մը, որ առատ է ամեն նախնական բերքերով, և կրնայ միայն բաւել տնտեսական ամենայն պիտոյից։ « Ինչ որ ըլլայ, կ'ըսէ իտալացի տնտեսագետ մը, Գէրէյ միշտ տնտեսական գիտութեան սիւն մ'է։ Իրեն՝ արժէից, եկամտից և փոխին վրայ ունեցած սկզբունքն բաւական էին այն համբաւոյն արժանի բնել զոր գիտութեան և հանճարոյ ուրիշ անուններով ստացաւ։ Պարագլուխ դպրոցաց յԱմերիկա, իր գրութիւնը կրնայ մեծ ոյժ մը սեպուիլ այն խնդրոց մէջ որ առաւելապէս կը զբաղեցընեն զիւրուպա։ Իր գաղափարն յանդուգն են, որոց ընդհանրապէս հետեող երեցաւ Պասդիա, և այնչափ համբաւ ունեցաւ նաև մահուընէն վերջն ալ »։

Ի 1848 իմաստասիրական գրութեան մը հրատարակեց՝ Անցեալն, Անկեալն և ապաւնին կոչուած։ Նոյն տարին հրատարակած է նաև Դրոշքիւն փոխի 'ի Գաղղիա, յԱնգղիա և 'ի Միացեալ Նահանգս։ 1854ին Դաշնակաշտրոշքիւն երկրագործական, հնարագիտական և վաճառականական շահոց։ Նոյն տարին դարձեալ, Վաճառականութիւն գերեաց առ մեզ և առ արտաքինս։ և վերջապէս քիչ տարի է որ հրատարակեց իր մեծ գրութեանցը Տեսութիւն զքաղաքական տնտեսութենէ, որ զինքն աշխարհքիս մեծաւուն տնտեսագիտաց խմբին մէջ դասաւորեց։

Գլխաւոր նաշաքնկոշքիւնը վերջին երեսուն ամեաց մէջ։ — Երկրիս արկածից տարեգրութիւնքն վերջին 30 ամեաց մէջ անցեալ տարի Դայմիկ վրայ հանդիպածին նման ահաւոր դժբաղ-

դութիւն նշանակած չեն։ Կ'ուզենք ըսել Բրեւնէս Այիս շողենաւուն բնկղմին, զոր պատճառեց Պաշտէյ Գաւոյ, 650 անձանց կորստեամբ։

Թողլով կրոսսեր Գոշքիւնը գերմա-